

BILJEŠKA O AUTORU

Zvonko KOVAČ u znanosti o književnosti javio se krajem sedamdesetih godina prošloga stoljeća, kada se uz književnu kritiku bavio analizom književne esejistike, seminarskom interpretacijom i pitanjima poredbenoga proučavanja hrvatske i srpske književnosti, posebno na stranim sveučilištima. Dio magistarskoga rada, koji je bio posvećen esejima Rastka Petrovića i Tina Ujevića, kao i izbor drugih književno-znanstvenih radova, objavio je kasnije u knjizi *Interpretacijski kontekst* (1987.), a izbore kritika o suvremenom pjesništvu iz toga doba te stručnih recenzija i kritika o suvremenim piscima iz osamdesetih godina objavio je u knjigama *Raznoliko pjesništvo* (2003.) i *Kritika knjigoslovlja i druge kritike* (1987.) Slično kao i njegova književna kritika, najraniji znanstveni radovi obilježeni su povjerenjem u stručnu, odnosno književno-povijesnu metodičnost i analitičku sustavnost u istraživanju.

Drugo područje Kovačeva znanstvenoga i književnog rada u osamdesetim godinama bilo je vezano uz rad na doktoratu o zanemarenom klasiku modernizma Milošu Crnjanskom te na fakultetskom komparatističkom projektu, konkretno na potprojektu *Komparativno proučavanje jugoslavenskih/južnoslavenskih književnosti*, na kojemu u zvanju znanstvenog asistenta djeluje kao suorganizator četiriju simpozija, suautor njihovih programa, kao i autor i izvoditelj programa srodnog kolegija na bivšem Studiju hrvatskoga ili srpskoga jezika i jugoslavenskih književnosti. Iz toga razdoblja valja istaknuti pomno pisanu doktorsku disertaciju, koja će uskoro biti tiskana kao knjiga *Poetika Miloša Crnjanskog* (1987.), a koja je nedavno objavljena i u drugom, beogradskom izdanju (2012.). Rezultati ili odjeci njegovoga znanstvenoga djelovanja bit će nagrađeni uglednom stipendijom *Zaklade A. von Humboldt*, pozivima na sudjelovanje na međunarodnim znanstvenim konferencijama, pa i objavljivanjem njegovih znanstvenih radova na drugim jezicima; ne računajući svojedobne prijevode književnih kritika na slovenski, objavljeno mu je do sada na slovenskom, njemačkom, slovačkom i poljskom jeziku tridesetak znanstvenih i stručnih radova.

Uz izbor za redovitoga profesora objavljuje knjigu *Poredbena i/ili interkulturalna povijest književnosti* (2001.), a kasnije i knjige znanstvenih studija i eseja *Međuknjiževna tumačenja* (2005.) i *Domovinski eseji* (2008.) te sudjeluje na brojnim međunarodnim znanstvenim skupovima, kojima je često u organizacijskom ili programskom odboru, pa se može reći da su zbog prirode njegovih nastavnih obaveza i znanstvenoga zanimanja te povijesnih okolnosti njegovi radovi izazvali veće zanimanje među stranim slavistima negoli u domovini. Kako pokazuje evidencija međunarodne suradnje, samo od izbora za redovitoga profesora Kovač je sudjelovao na više desetaka međunarodnih konferencija, a ukupno na više od stotinu domaćih i inozemnih skupova. Osim drugoga izdanja doktorata, u Beogradu je objavljeno i drugo, izmijenjeno i pro-

šireno izdanje *Međuknjiževne rasprave – Poredbena i/ili interkulturalna povijest književnosti* (2011.). Riječ je o autorovoj temeljnoj knjizi u kojoj se propituju mogućnosti i granice poredbenoga, odnosno interkulturalnoga pristupa u povijesti južnoslavenskih književnosti, koja je s vremenom postala obavezna literatura ne samo na njegovim predmetima nego i na mnogim studijima u Bosni i Hercegovini, pa i u drugim južnoslavenskim zemljama. Osobito je dobro prihvaćen njegov koncept interkulturalne povijesti književnosti kao nacrt povijesti književnosti druge/strane književnosti u Sloveniji, gdje je često odlazio na simpozije i zbog svoje nove nastavne obaveze – novije slovenske književnosti. U vezi s tim, Kovačev stručno-nastavni i istraživački interes dijelom se proširio i na suvremene slovenske pisce, pri čemu ističemo brojne međunarodne i bilateralne skupove na kojima je bio aktivni sudionik, suorganizator i autor priloga, kao i recenzent pojedinih znanstvenih radova i studijskih programa. Izdvojimo li samo njegove radove o Lojze Kovačiču i Tomažu Šalamunu, zapažamo da kraća studija *Svoje kot tuje v Kovačičevi „obratni hermeneutiki“* propituje aspekte interkulturalnosti u opusu autora i posljedice za tumačenje, dok će analitička rasprava o pjesništvu Tomaža Šalamuna upozoriti na određenu aporiju *neoavangarde* u okvirima aktualne diskusije o postmoderni, unutar granične poetike koja istodobno afirmira i relativizira modernističke vrijednosti visoke književnosti, posebno u odnosima Pjesnika, autora i lirskoga subjekta. U metodološkom obzoru eko-kulturalnoga pristupa Kovač zaključuje da se ishodišna Šalamunova *neoavangarda* i u postmodernim preobrazbama okreće svijetu, protuantropocentričnom svijetu naše budućnosti, u kojemu neće biti mjesta dominaciji kulture *kulture* nad kulturom *prirode*, nego samo njihovu međusobnom suživotu. Uz ovo, podsjećamo da se Zvonko Kovač svojedobno založio za ekološku kritiku kao određenu svjetonazornu alternativu, pa je u međuvremenu svojem starom izvornom projektu *Interkulturalna povijest književnosti* zadnjih godina pridodao koncept „eko-kulturalnoga identiteta“.

U kontekstu propitivanja *Novih mogućnosti interkulturalnoga pristupa južnoslavenskim književnostima*, kojima se predstavlja nekoliko inicijativa i projekata u kojima je i sam sudjelovao ili ih poticao – a koji svi afirmiraju interkulturalnu analitičko-interpretativnu metodu ili se zalažu za interkulturalni obrat u južnoslavenskim književnim historiografijama, u kojima inače dominiraju monokulturalni, nacionalni projekti na račun međuknjiževnoga izvornoga ili interkulturalnoga postjugoslavenskog stanja – Zvonko Kovač u novije doba afirmira međuknjiževnu kritiku kao književnu kritiku koja u prvom redu izvještava iz strane ili druge ili naprosto susjedne književnosti, koja književno polje vlastitoga djelovanja proširuje u ime nacionalne kulture, pridobivajući i za nju dragocjenu otvorenost, koja je jedina zalag dinamičnosti i promjene, pa i razvoja određene kulture. U tako zacrtanom istraživanju, u radu *Međuknjiževna kritika (slovenske) književnosti* suvremena hrvatska kultura može se u odnosu prema slovenskim piscima pohvaliti kako izvrsnom leksikografskom obradom tako i već pripremljenom njezinom „smjenom“ novim imenima i naslovima koji se prevode i dobro prihvaćaju kod kritike i čitatelja.

Prof. dr. sc. Zvonko Kovač, pored povremenih gostovanja na drugim poslijediplomskim studijima, jedan je od redovitijih nastavnika, stalni je nositelj i izvoditelj kolegija na našem Doktorskom studiju književnosti, izvedbenih umjetnosti, filma i kulture, a sveukupno je bio mentor za šesnaest završenih magistarskih i doktorskih radova, dok su dva doktorska rada u izradi. Ne treba ispustiti iz vida da se prof. Kovač ustrajno zalagao unutar studija južne slavistike za podizanje naše bugaristike, pa je uz proćelničke poslove brinuo o njezinu razvoju, ne beznačajno i mentorstvom za dva pretežno književno-bugaristička doktorata, kao i suorganizacijom prvog hrvatsko-bugarskog slavističkog susreta. Završeni kao posljednji u nizu od nekoliko doktorata, tri doktorska rada posvećena u cijelosti ili dijelom posebnom interkulturalnom kontekstu bosansko-hercegovačke književnosti ukazuju na produktivan pristup temama bosanske međukulturne književnosti. Doktorski rad *Sarajevska ratna priča: naracija, empatija, etika*, zatim doktorat o opusu Irfana Horozovića, kao i pretraživanje humora u slovenskom, bosanskohercegovačkom i hrvatskom romanu u razdoblju tranzicije, unutarnji su rezultati primijenjene interkulturalne ili poredbene metode. Njihova vanjska manifestacija ogleda se u čestim pozivanjima na njegove radove, pa i pozivnim plenarnim predavanjima, kao onom na Prvom bosansko-hercegovačkom slavističkom kongresu – *Bosanska (i) međukulturna književnost*, koje proteže pojam *međukulturne književnosti* u postjugoslavensko međuknjiževno polje među susjednim južnoslavenskim kulturama, kao i na ono koje stvaraju pisci u egzilu. Opetovano teorijsko nagovaranje ovaj put je usmjereno prema mlađim znanstvenicima koji bi možda mogli bolje, s osloncem na brojne suvremene kulturne teorije, izaći na kraj s onim što danas često zaboravljamo – koliko su, naime, u pojedinim slučajevima nacionalne identifikacije na južnoslavenskom području relativne ili uvjetovane, a time i nacionalne književnopovijesne reprezentacije arbitrarne.

U tom se smislu ističu radovi o Crnjanskom i Krleži kao antipodnim piscima, a posebno je važno istraživanje *Tumačenje i prikazivanje intelektualca umjetnika* na poredbenim osnovama, predstavljeno u sklopu *Desničinih susreta i simpozija Intelektualac danas*, u kojemu izlazi na vidjelo kako marginalizacija neugodnog, kritičkog intelektualca opće prakse ili uglednog umjetnika, pogotovo pjesnika, s kojima se lako može identificirati, ima svoju nadnacionalnu modernu i postmodernu konstantu, od prikazivanja osjećaja da su stranci u vlastitom društvu do opisa svjetsnoga distanciranja, a od čega ih može izbaviti samo smrt, stvarna ili književna kao u Perićevom *Povratku*, u kojemu umjesto Bobočke na samrti otvorenih očiju leži Filip.

Na kraju, ovdje je pravo mjesto za podsjetiti da je Zvonko Kovač, uz svoju bogatu znanstvenu i nastavnu praksu te uz svojedobno značajno književno-kritičko djelovanje, ujedno i (pomalo zaboravljeni) hrvatski pjesnik koji objavljuje pjesme od studentskih dana (i na kajkavskom), tako da je objavio sedam zbirki poezije, a jednu i prošle godine – *Zvon u kiši* (Čakovec: Insula, 2015.).